

"את אחי אנכי מבקש"

רס"ל יוסף מלאכי גדליה ז"ל

כתיבת מערך השיעור : פני חזיז - רשת אמי"ת

נתוני יסוד ומבוא למורה

- **שם הנופל:** רס"ל יוסף מלאכי גדליה ז"ל.
- **הציטוט המלווה (הסטיקר):** "את אחי אנכי מבקש".
- **השורה התחתונה (Takeaway) – המצפן הפדגוגי של השיעור:** התובנה המרכזית איתה ייצאו התלמידים שעדינות, אהבת אנושות או דיבורים גבוהים על סולידריות הם ריקים מתוכן, אם איננו מסוגלים קודם כל לאהוב ולהושיט יד לאנשים הקרובים אלינו ביותר – משפחה, חברים לכיתה או לצוות. הקריאה למעשה תדרוש מהחניכים לצאת מאזור הנוחות האוניברסלי, ולבצע פעולה אקטיבית וקונקרטית של "אחוזה" כלפי אדם קרוב בסביבתם שממנו הם מרוחקים או מתעלמים.
- **רציונל פדגוגי ("מהמיתוס אל האנושי"):** במציאות שבה בני נוער רגילים "לאהוב את כולם" ברשתות החברתיות ולהפגין סולידריות וירטואלית, דמותו של יוסף מלאכי מזכירה שאהבה אמיתית מתחילה במעגלים הקרובים. הוא לא רק יצא לחפש את אחיו בקרב, אלא חי כך ביומיום – הוא הקים את צוות הרחפנים ביחידה מתוך יוזמה אישית, כדי לשמור על חבריו הלוחמים מלמעלה ולספק להם מודיעין.
- **מטרות השיעור:**
 1. **חיבור רגשי:** היכרות עם דמותו של יוסף כמי ששם את חבריו ואת משפחתו לפני עצמו.
 2. **הקניית ידע והגות:** הבנת התפיסה הפילוסופית לפיה אהבה מתפתחת באופן קונצנטרי, מבפנים החוצה. אהבה קונקרטית לקרובים היא התנאי לאהבה אוניברסלית.
 3. **בירור זהות:** זיהוי הדיסוננס הפנימי – האם אני מגדיר את עצמי כאחד ש"אוהב את כולם" אבל בפועל מתקשה להושיט יד לאח או לחבר קרוב שזקוק לי?

4. **אחריות למעשה:** תרגום הערך לפעולות שטח אקטיבית במרחב החברתי או

המשפחתי, שבה החניך יחפש אדם קרוב וייצור איתו חיבור מחודש.

- **רקע על הדמות (תמצית למורה):** יוסף מלאכי גדל בבית שמש, תלמיד ואתלט שאהב כדורסל ופריזבי. הוא שירת כלוחם ביחידת "דובדבן" והקים בה את צוות הרחפנים, כדי להגן על חבריו ולספק להם מודיעין מדויק מלמעלה. חבריו העריצו אותו וסיפרו שתמיד עזר לאחרים לפני שדאג לעצמו. התחתן עם סיני באוקטובר 2022, והשנה בה היו נשואים הייתה המאושרת בחייו. נפל ב-7.10.2023 במהלך טיהור כפר עזה.

1. הטבעת הרגשית: "הניצוץ" (10 דקות)

בחר/י אפשרות אחת מבין השתיים:

- **אפשרות א' (מעודכנת) – טריגר "העיניים ששומרות מלמעלה":**
 - הפעילות: המורה מספר: "יוסף היה לוחם ביחידת העילית דובדבן. ביחידות כאלה, כולם רוצים להיות הראשונים שמסתערים קדימה. אבל יוסף בחר ליזום משהו אחר: הוא הקים מאפס את צוות הרחפנים של היחידה. במקום רק להסתער, הוא רצה להיות ה'עיניים מלמעלה' שרואות את התמונה המלאה, מזהות סכנות, ושומרות שהחברים שלו לא ייפגעו. חבריו העידו עליו שתמיד עזר לאחרים לפני שדאג לעצמו."
 - שאלות מעוררות השראה לשיח:
 1. מה גורם ללוחם צעיר לעצור את הדהירה האישית שלו קדימה, ולקחת על עצמו את התפקיד של "לשמור על כולם מלמעלה"?
 2. מי האנשים בחיים שלכם שמתפקדים כ"רחפן" עבורכם – אלה ששומרים עליכם בשקט מרחוק ומוודאים שלא תיפלו? ולמי אתם יכולים להיות העיניים ששומרות?
- **אפשרות ב' – טריגר "לעזוב את גן העדן":**
 - הפעילות: המורה מספר שיוסף התחתן עם אהובת לבו סיני באוקטובר 2022, בדיוק שנה לפני פרוץ המלחמה. השנה הזו הייתה היפה והמאושרת בחייו. למרות שיכול היה להישאר במקום הבטוח הזה, בבוקר שמחת תורה הוא יצא אל התופת בכפר עזה ולא חזר.

- שאלות לשית: מהו הכוח שגורם לאדם לעזוב את המקום הכי אוהב, פרטי ובטוח, ולצאת לקרב עבור אנשים שהוא אפילו לא מכיר אישית? איך הופכים אזרחים זרים בכפר עזה ל"אחים"?

2. טבעת הערך והלימוד: "לב השיעור - הגרעין הלמדני" (15 דקות)

- הצגת הסטיק: "את אחי אָנְכִי מְבַקֵּשׁ".
- לימוד הפרשנות (מתוך הספר "פרקי בנים" בעריכת הרב שי פירון וג'קי שימל): קריאת הפירוש על יוסף מלאכי. (שימו לב! את קטעי הלמידה תמצאו בסיום המערך בסעיף 7)

○ ניתוח המושגים לדיון:

- **אהבה אוניברסלית מול אהבה קונקרטיית:** הטקסט קובע שקל מאוד היום לדבר על שלום עולמי ואהבת האנושות, אך "אהבה שמתחילה ב'כל מקום' יכולה שלא להגיע ל'שום מקום'". מדוע לפעמים קל לנו יותר להביע סולידריות עם אנשים רחוקים מאשר להשלים עם אדם שקרוב אלינו?
- **משפחה כמעבדה (המעגלים הקונצנטריים):** אהבה היא מנגנון המתפתח "מבפנים החוצה". אי אפשר לשרת את האנושות כולה אם אינך לומד לשרת את האנשים הקרובים לך. המשפחה והמעגל הקרוב הם 'המעבדה' לאימון שרירי החמלה והאחריות.
- **"אני יוסף אחיכם":** יוסף המקראי הלך לחפש את אחיו למרות השנאה, ולבסוף אמר להם: "אני יוסף אחיכם". איך זה משקף את העשייה של יוסף גדליה שיצא להילחם בכפר עזה?

שאלות הבנה והעמקה

שאלות הבנה:

1. על פי הפסקה הראשונה, מיהו ה"אח" שאותו אנו נדרשים לבקש במציאות של ימינו?
2. מה מלמד אותנו הסיפור של יוסף, על פי הפסקה השנייה, לגבי אופי החיפוש אחר

האחים?

שאלות העמקה:

1. כיצד התופעה של "תיבות תהודה" ברשתות החברתיות מקשה עלינו ליישם את הקריאה "את אחי אנכי מבקש"?
2. האם אחווה משמעה בהכרח הסכמה וטשטוש ההבדלים בינינו? כיצד ניתן להישאר "אחים" גם כשמחלוקות עמוקות חוצות את החברה?

3. טבעת הזהות: "איפה זה פוגש אותי?" (10 דקות)

- **מטרה:** זיהוי הפער האישי שבין דיבורים גבוהים על אהבה לבין מעשים במעגל הקרוב.
- **פעילות זהות ("האח השקוף"):** המנחה מבקש מכל חניך לחשוב על המעגלים השונים בחייו (הבית, הכיתה, המכינה, הצוות).
- **שאלת המפתח להתבוננות עצמית:** "למי במעגל הקרוב אליי קשה לי להתייחס כאל 'אח'? מי נמצא ממש מולי, ואני מתעלם ממנו או רב איתו, בעוד שכלפי חוץ אני מצהיר שאני אדם 'מכיל ואוהב אדם'? היכן אני נדרש באמת להגיד 'את אחי' אנוכי מבקש?"

4. טבעת האחריות: "פשוט תעשו - משימות יישומיות" (10 דקות)

- **אפשרות א' (במרחב המכינה/התיכון): "מבצע: שומר אחי"**
 - הקריאה לפעולה: "יוסף לא רק אמר שהוא אוהב את הצוות שלו, אלא הקים יחידת רחפנים כדי להגן עליהם בפועל. הוא לימד אותנו שאהבה אמיתית דורשת מאמץ קונקרטי כדי לשמור על האנשים שלידנו."
 - הביצוע הפרקטי מחר בבוקר: המשימה שלכם ב-24 השעות הקרובות היא לאתר מישהו אחד בשכבה, בכיתה או בצוות שהוא "שקוף" עבורכם, או מישהו שאתם יודעים שעוברת עליו תקופה קשה ואתם בדרך כלל לא מתערבים. עליכם לגשת אליו פיזית, ליזום שיחה כנה, להציע עזרה ספציפית בלימודים/תורנויות, או פשוט להזמין אותו לשבת איתכם. להיות "הרחפן" שלו ליום אחד.
- **אפשרות ב' (במרחב המשפחתי): "המעבדה הביתית"**

- הקריאה לפעולה: "הטקסט שלמדנו קובע שהמשפחה היא ה'מעבדה לתיקון עולם'. אם איננו מתרגלים אהבה וחמלה בבית, הדיבורים שלנו על 'אהבת ישראל' הם ריקים."
- הביצוע הפרקטי בסופ"ש: לקראת החזרה הביתה לסוף השבוע, כל חניך לוקח על עצמו משימה: לבחור אח/אחות או הורה שיש מולו בדרך כלל מתיחות או חוסר סבלנות. משימת החובה לסופ"ש היא לעשות עבורו פעולה אקטיבית של "אחוזה" – פעולת שירות משמעותית בבית (בישול, סידור, עזרה מיוחדת) מבלי לבקש תמורה ומבלי להכריז על כך.

5. משימה מעשית

ביצוע אחת משתי המשימות המעשיות המפורטות בטבעת האחריות (הפיכת "שומר אחי" עבור אדם מבודד בסביבתנו, או פעולת שירות משמעותית ושקטה למען בן משפחה בסוף השבוע) ודיווח קצר עליה במפגש הבא.

6. כתיבה אישית למשפחת הנופל

הנחיה למורה/תלמיד: כתוב מכתב אישי קצר למשפחתו ולאשתו סיני של רס"ל יוסף מלאכי גדליה ז"ל: ספר להם מה למדת מדמותו, מרוח ה"את אחי אנכי מבקש", מהדאגה לאחר לפני הדאגה לעצמו, ומה היית רוצה לאמץ באורחות חייו מתוך מורשתו.

7. נספח ללימוד עצמי, בחברותא או בכיתה (מקורות מתוך הספר "פרקי בנים" בעריכת הרב שי פירון וג'קי שימל)

- הסטיקר והמשפט המכונן: "את אחי אנכי מבקש"
- מתוך הפירוש של הרב שי פירון וג'קי שימל (מתוך הספר "פרקי בנים"):
 - "אנו חיים בעידן המקדש את האהבה האוניברסלית... אך אהבה שמתחילה בכל מקום יכולה שלא להגיע לשום מקום. אהבה איננה רגש מופשט, אבסטרקטי. נבראנו לאהוב בני אדם באופן קונקרטי, לאהוב אנשים... מנגנון האהבה מתפתח באופן קונצנטרי, מבפנים החוצה. אי אפשר לשרת את האנושות כולה בלי שאלמד לשרת את האנשים הקרובים לי."
 - "משפחתו של אברהם הופכת למעבדה לתיקון עולם, מרחב לאימון שרירי החמלה, המחויבות והאחריות ההדדית... יוסף, בנו של יעקב, עומד על

עיקרון זה. כשהוא פוגש איש זר, הוא אומר לו 'את אחי אנכי מבקש'... אחים אינם מפסיקים לחפש עד שמוצאים אותם."

● הסבר מושגים:

- **אהבה קונצנטרית (מבפנים החוצה):** תפיסה שלפיה אהבה ומחויבות מוסרית מתחילות במעגלים הקרובים ביותר (משפחה, קהילה, עם) ומשם מתרחבות אל המעגלים הרחבים יותר של האנושות, ולא להפך.
- **מעבדה חברתית:** כינוי למרחב המשפחתי או הצוותי שבו אדם מתאמן ורוכש לראשונה את יכולות ההקשבה, החמלה, הוויתור והערבות ההדדית.

● מקורות השראה נוספים מתוך הספר:

- **מקור השראה 1 (אריך פרום):** "סוג האהבה היסודי ביותר... הוא אהבת האחים... אם פתחתי בי את כושר האהבה, לא אוכל שלא לאהוב את אחי."
- **מקור השראה 2 (שאנן סטריט ויהודה כץ):** "מן המצר קראתי מי מצטרף... את אחי אנכי מבקש... שותפים למסע הם כל מה שנחוץ לי."
- **מקור השראה 3 (הרב צבי יהודה קוק):** "את אחי ואת אחיותי... את כולם אני מבקש ומפיל תחנונים לפניהם... אל נא יעכיר את החופש הציבורי שלנו... על ידי העברת גבולות השימוש בכוח הידיים והשרשת השנאה והבוז שבלב."